

Sammenfatning

– spørgsmål og svar fra borgermøderne den 24. og 29. august 2017

På borgermøderne den 24. og den 29. august 2017 i henholdsvis Nordborg og Assens var repræsentanter fra parterne bag projektet i dialog med de fremmødte:

- Projektleder, Sønderborg Forsyning
- ProjectZero - Sønderborg Kommunes vision om et CO₂-neutralt vækstområde
- Miljørådgiver på projektet, COWI

Denne sammenfatning søger at gengive spørgsmål, kommentarer og bekymringer, som de kom til udtryk på møderne. Det er ikke en komplet gennemgang af alt, der blev sagt.

Både spørgsmål og svar er redigeret for at sikre, at de giver mening i en større sammenhæng. Endelig er spørgsmål og svar samlet under 10 overordnede emner for at skabe overblik, og rækkefølgen er derfor ikke den samme som på møderne. Hvert emne indeholder en kort gennemgang af de væsentligste kommentarer, der kom til udtryk på borgermøderne.

De 10 overordnede emner er:

1. Borgermøder
2. Miljøkonsekvensvurdering
3. Økonomiske forhold
4. Visualiseringer
5. Støj
6. Fiskeri og sejllads i det sydlige Lillebælt
7. Dyreliv
8. Placering
9. Transformerstation
10. Kystnære havmøller – hvorfor?

1. Borgermøder

Borgermøderne den 24. og 29. august blev afholdt, så borgerne på dette meget tidlige tidspunkt i processen havde mulighed for:

- At få helt overordnede informationer om planerne for projektet
- At komme med forslag til særlige forhold, der burde undersøges i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen

På møderne var mange mødt op for at få besvaret vigtige, helt konkrete spørgsmål om bestemte detaljer i projektet – f.eks. møllernes placering, støjgener osv. – og dette udgjorde således en stor del af spørgsmålene.

Til stor frustration for en del af de fremmødte var det desværre ikke muligt at besvare mange af spørgsmålene, da de egentlige undersøgelser af f.eks. støj, placering og møllehøjde først lige er begyndt, og man derfor endnu ikke har svar eller konklusioner.

Spørgsmål	Svar
Hvilke forslag har man mulighed for at stille i denne del af processen (frem til 10/9)?	<p>Dette er 1. høringsfase, hvor man kan komme med helt konkrete ideer og forslag til, hvad der skal undersøges i miljøkonsekvensvurderingen.</p> <p>Det kunne være en bestemt musling, man var bekymret for; udsigten fra et bestemt sted eller andre særlige forhold, man mener, der bør undersøges nærmere.</p> <p>Når 1. høringsfase bliver afsluttet den 10. september, bliver alle de indkomne forslag indsamlet, og de vil herefter så vidt muligt komme til at indgå i miljøkonsekvensvurderingen.</p>
Hvorfor afholder man borgermøder nu, når ingen endnu har forudsætninger for at stille relevante spørgsmål eller komme med kvalificerede svar?	<p>Formålet med at indsamle spørgsmål, forslag og input på dette tidlige tidspunkt er at sikre, at miljøkonsekvensvurderingen kommer til at undersøge alle væsentlige bekymringer, man kunne have i forbindelse med projektet.</p> <p>Eksperterne, der skal udarbejde rapporten, har stor erfaring og viden på deres respektive fagområder – men der kan naturligvis være særlige lokale forhold, de ikke er opmærksomme på. Håbet er, at borgermøderne vil kunne sætte fokus på sådanne forhold.</p> <p>Alle miljøkonsekvensvurderingens konklusioner bliver samlet i en rapport, der bliver afleveret til Energistyrelsen senest 15. december 2018.</p> <p>Hvis Energistyrelsen godkender den endelige rapport, bliver rapporten</p>

	sendt i offentlig høring – 2. høringsfase. Her bliver det igen muligt for alle at komme med bemærkninger og indsigelser til miljøkonsekvensvurderingen og projektet.
Er det hele ikke bare en skueproces, hvor alt er besluttet på forhånd?	<p>Nej. Udover de rammebetingelser, der er givet tilladelse til i forbindelse med forundersøgelsen, er der ikke truffet beslutninger endnu. Rammebetingelserne for forundersøgelsen er i grove træk:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Placeringen på arealet i det sydlige Lillebælt – Et samlet antal møller på 20 – 44 <p>Det endelige antal havvindmøller, deres højde og deres endelige placering bliver først besluttet, hvis Energistyrelsen godkender rapporten, og efter rapporten har været igennem 2. høringsfase, hvor alle vil have mulighed for at komme med indsigelser.</p>

2. Miljøkonsekvensvurdering

Arbejdet med at udarbejde en Miljøkonsekvensvurdering blev påbegyndt den 15. juni 2017 og løber 18 måneder frem til den 15. december 2018, hvor en samlet rapport skal afleveres til Energistyrelsen.

Miljøkonsekvensvurderingen skal undersøge og redegøre for alle de miljømæssige konsekvenser en havmøllepark i Lillebælt Syd kunne have på omgivelserne – dvs. både mennesker, dyr, natur, miljø og erhverv som f.eks. fiskeri.

Spørgsmål	Svar
Hvordan sikrer man objektiviteten, når COWI bliver betalt af parterne bag projektet?	COWI lever af at være uvildige og udarbejde netop denne type rapporter. Der er meget klart definerede krav til rapporterne – også med henblik på objektivitet. I sidste ende er det Energi- og Miljøstyrelsen, der godkender rapporten, og det gør de naturligvis kun, hvis rapporten er objektiv.
Er det muligt, at de, der har indsendt ideer og forslag til miljøkonsekvensvurderingen, kan få rapporten tilsendt?	Som udgangspunkt burde det ikke være noget problem. Der bliver afholdt møde med Energistyrelsen den 14. september 2017, hvor ønsket vil blive fremlagt.

<p>COWI må kende til målinger af støj fra andre vindmølleparker – hvorfor kan man ikke bare bruge resultaterne herfra?</p>	<p>COWI bruger naturligvis erfaringer fra andre lignende projekter, men ingen projekter er ens. Man kan ikke bare kopiere målinger fra en vindmøllepark og bruge dem som beslutningsgrundlag i forbindelse med opførelsen af en anden, da lang række individuelle faktorer spiller ind.</p> <p>Man er nødt til for hvert enkelt projekt at lave beregninger, der tager specifikke forbehold for konkrete mølletyper samt mere komplekse lokale forhold som vand, vind, land og skov i området.</p>
<p>Hvis der findes rapporter fra lignende projekter, kunne de så blive tilgængelige?</p>	<p>Langt de fleste rapporter, der omhandler andre kystnære havmølleparker, er offentligt tilgængelige.</p> <p>På projektets hjemmeside er der allerede nu en samling links til miljøvurderinger af andre kystnære havmølleprojekter.</p>
<p>Vil høringssvaret fra Haderslev blive inddraget i miljøkonsekvensvurderingen?</p>	<p>Man bruger den viden, man allerede har fået – bl.a. i forbindelse med den offentlige høringsfase, der var forud for Energistyrelsens tilladelse til denne forundersøgelse. Det gælder også høringssvaret fra Haderslev.</p>
<p>Kunne Assens Kommune nedsætter et udvalg, der kan tage højde for og varetage bekymringerne fra borgerne i Assens?</p>	<p>Ja.</p> <p><i>Forslaget blev stillet på borgermødet i Assens den 29. august 2017, og både parterne bag Havmøllepark Lillebælt Syd og Assens' borgmester var positive over for forslaget.</i></p> <p><i>Borgmesteren vil gerne stille forvaltning til rådighed, og flere borgere fra Assens meldte sig efterfølgende.</i></p>

3. Økonomiske forhold

Spørgsmålene vedr. økonomiske forhold fordelte sig på to dele:

- Projektets overordnede økonomi på kort og på lang sigt
- Muligheden for at købe ejerandele i havmølleparken

Begge dele er samlet i skemaet på næste side.

Spørgsmål	Svar
Tallene for, hvad opførelsen af de kystnære havvindmøller kommer til at koste, bliver nogle steder angivet til at være 1,5 mia. – andre steder 2,5 mia. kroner. Hvilke tal er rigtige?	<p>Det rigtige tal er 2,5 mia. kroner – dog er der naturligvis fortsat tale om et estimat.</p> <p>Økonomiske estimater i forbindelse med opførelsen af vindmøller er afhængige af bl.a. mølletype, type af fundament, hvornår møllerne skal opstilles, samt hvordan projektet bliver finansieret. Disse forhold bliver først afklaret i forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen.</p>
Det betyder vel også noget i forhold til økonomien, om man opfører 20 eller 44 møller. Bliver det undersøgt?	<p>Ja, de forskellige økonomiske scenarier ved opførelsen af bestemte antal møller (mindst 20, maks. 44) bliver undersøgt i miljøkonsekvensvurderingen.</p>
Man udleder også CO₂, når man producerer og opsætter vindmøller. Har man regnet på, om der er balance i CO₂-regnskabet mellem, hvad det 'koster', og hvad man 'sparer'? Og hvad vil man gøre med møllerne den dag, de ikke længere fungerer?	<p>Det er et krav, at miljøkonsekvensvurderingen indeholder en samlet CO₂-beregning af projektet. Her vil vindmøllernes levetid også indgå.</p> <p>Møllerne forventes at have en levetid på mindst 20 år. Herefter bliver de taget ned og så vidt muligt brugt igen. Vindmølleindustrien har i dag et øget fokus på netop genanvendelsen af alle dele af kasserede vindmøller. Stålet kan smeltes om og bruges igen, men indtil nu har vingerens indhold af ikke-brændbare glasfibre været en stor udfordring. Man arbejder derfor på en lang række metoder, hvor man kan genanvende glasfiberen i andre produkter – bl.a. i fremstillingen af miljøskærme.</p>
Hvordan fungerer ordningen med køb af ejerandele?	<p>Det har fra starten været besluttet, at ejerskabet til møllerne skulle forankres bredt på lokale borgere og virksomheder. Derfor er det fastlagt, at mindst 20 % af det selskab, der kommer til at eje havmølleparken, skal udbydes, så lokale borgere og virksomheder kan købe anparter.</p> <p>Der var desværre en fejl i formuleringen i den annonce, man kunne læse i ugeaviserne i slutningen af juli 2017. Alle borgere og virksomheder, der har bopæl/adresse i en af de seks kommuner, som har kyststrækninger inden for en radius af 16 km fra parken, vil få mulighed for at købe anparter. Det drejer sig om alle borgere og virksomheder med adresse i Sønderborg, Faaborg, Assens, Ærø, Aabenraa, og Haderslev kommuner.</p> <p>Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt med sikkerhed at sige, hvor ejerandelene helt konkret bliver tilgængelige. Arbejdet med at fastsætte vilkårene for køb af ejerandele bliver udarbejdet parallelt med udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen, og forventes</p>

	derfor at være klar i slutningen af 2018.
Vil Sønderborg kunne konkurrere med de store aktører i forbindelse med udbuddet?	<p>Hvis opførelsen af en kystnær havvindmøllepark i det sydlige Lillebælt bliver endeligt godkendt, vil projektet blive sendt i EU-licitation. Her vil en leverandør eller et konsortium vinde udbuddet.</p> <p>Der er ikke lagt op til, at Sønderborg skal byde ind på opgaven – men uanset hvem der vinder udbuddet, vil hele området omkring Lillebælt Syd komme til at vinde i form af lokale arbejdspladser.</p> <p>3F vurderer, at der vil være 30-40 lokale arbejdspladser på lang sigt i forbindelse med vedligehold af møllerne.</p>
Hvor skal udskibningen til byggeriet foregå? Er det noget Assens kan få gavn af?	<p>Hvordan helt konkrete forhold omkring opførelsen af havmøllerne evt. vil komme til at foregå, er ikke besluttet endnu. Men at udskibningen til byggeriet kunne udgå fra Assens havn, er da bestemt en mulighed.</p> <p>Det kunne også være, at Assens skal være havn for dem, der gerne vil ud og se møllerne. Andre steder er der opstået en reel 'vindmølle-turisme', hvor primært erhverv- og fagfolk kommer fra hele verden for at se møllerne.</p>

4. Visualiseringer

Bekymringer for at opførelsen af en havmøllepark vil ødelægge den nuværende udsigt over Lillebælt, fyldte helt naturligt meget på begge borgermøder. Mange af de fremmødte efterlyste en visualisering af møllerne fra forskellige vinkler, tider på døgnet osv., så projektet blev nemmere at forholde sig til.

At der ikke allerede inden borgermøderne var udarbejdet en visualisering skyldes, at en sådan visualisering er afhængig af mange forskellige faktorer, der først vil blive undersøgt som led i miljøkonsekvensvurderingen.

For ikke at fremlægge visualiseringer, der siden ville vise sig at være forkerte, var visualiseringerne derfor ikke udarbejdet inden de første borgermøder. På grund af de mange bekymringer er det dog besluttet, at arbejdet med visualiseringen – og dermed de dele af miljøkonsekvensvurderingen, der er nødvendige for at udarbejde visualiseringerne – så vidt muligt vil blive fremrykket, så visualiseringerne kan foreligge hurtigst muligt.

Når visualiseringerne er klar, vil der blive afholdt nye borgermøder, hvor resultaterne vil blive fremlagt.

En af deltagerne ved borgermødet i Nordborg fortalte, hvordan erfaringer fra en sammenligning mellem de oprindelige visualiseringer og de faktiske vindmøller, der er senere blev opstillet ved Mintebjerg på Als, viste, at visualiseringerne havde været endog meget præcise. Dette ønsker man naturligvis også skal være gældende for visualiseringerne for Lillebælt Syd.

Spørgsmål	Svar
Hvorfor laver I ikke bare visualiseringerne nu?	<p>For at give et realistisk billede af, hvordan havmølleparken vil tage sig ud fra forskellige steder på land, er det nødvendigt med en afklaring af hvor på havbunden møllerne kan stå, og hvilket opstillingsmønster de skal opstilles efter.</p> <p>Derudover vil det være hensigtsmæssigt at have en nærmere vurdering af, hvilke møller og hvor mange der kan blive tale om, inden visualiseringerne bliver udarbejdet.</p>
Der står i materialet, at 'visuelle forhold fra Fyn skal vurderes særligt' – hvad betyder det?	<p>Det blev i høringsfasen i forbindelse med forundersøgelsen understreget, at netop de visuelle forhold – dvs. udsigten – fra Fyn skal have særlig opmærksomhed.</p> <p>Det betyder, at det allerede nu er et krav til miljøkonsekvensvurderingen, at der bliver udarbejdet særlige visualiseringer fra Fyns kyster – både fra kort og fra lang afstand fra møllerne.</p> <p>Det er naturligvis fortsat muligt at komme med konkrete forslag til bestemte udsigtspunkter, hvorfra der skal udarbejdes en særskilt visualisering. Således er Bobakker allerede blevet foreslået, men andre konkrete forslag modtages gerne.</p>
Undersøger man, hvordan 'den visuelle forurening' påvirker menneskers sundhed?	<p>Hvis der findes undersøgelser, der beskæftiger sig med dette emne, vil de naturligvis kunne inddrages i miljøkonsekvensvurderingen.</p>
Lillegrund ligger ved indflyvningen til bl.a. Skrydstrup Lufthavn, vil møllerne skulle oplyses om natten – og vil visualiseringerne omfatte en evt. nattebelysning?	<p>Hvis placeringen af møllerne viser sig at kræve belysning om natten, vil det også blive del af visualiseringen.</p>

Vindmøller af den størrelse, der her er tale om, reflekterer solen - tager I også højde for det?	Ja, man kan på forhånd beregne, om og evt. hvordan møllerne vil reflektere solens stråler. Beregningerne bliver udarbejdet, inden møllerne bliver sat op og vil også indgå i miljøkonsekvensvurderingen.
---	--

5. Støj

I forhold til støjniveauet kan det være svært at sammenligne med eksisterende havmølleparker, fordi lyd bliver påvirket af mange forskellige faktorer, herunder vindretning osv. Alle disse faktorer bliver undersøgt i miljøkonsekvensvurderingen.

Der er naturligvis regler på området, og møllerne ved Lillebælt Syd bliver kun opført, hvis de overholder gældende grænseværdier for støjpåvirkning uanset vejr- og vindforhold.

Spørgsmål	Svar
Hvilken påvirkning kan støj fra kystnære havmøller have på mennesker?	Erfaringer viser, at mennesker ikke bliver påvirket af vindmøller, hvis møllerne er placeret 4 km fra kysten – og det gælder uanset, hvor høje møllerne er.
Bruger man de samme beregninger for møller til lands og til vands?	Nej, der er forskellige beregningsmetoder alt efter, om møllerne skal stå på land eller til havs.
Hvad med vibrationerne? Hvis man bor på Helnæs, kan man mærke, når store skibe passerer i Lillebælt.	Når man kan mærke vibrationer fra store skibe i Lillebælt, er det på grund af deres motorer og skibets skrue, der roterer i vandet. Vindmøller står på faste fundamenter, og der er ingen vibrationer under havoverfladen. De vil derfor ikke skabe vibrationer.
Hvis det blæser kraftigt fra sydvest, vil man så kunne høre møllerne på Helnæs?	Nej. Ved kraftig sydvest vind vil man kunne høre vinden på Helnæs, ikke møllerne. Støjen fra møllerne bliver modelleret i miljøkonsekvensvurderingen, og projektet vil naturligvis skulle opfylde alle gældende regler vedr. grænseværdier for støj.

6. Fiskeri og sejllads i det sydlige Lillebælt

På møderne blev der givet udtryk for en del bekymringer vedr. forholdene for både erhvervsfiskere og lystsejlere, der i dag sejler i farvandet omkring Lillegrund.

Erhvervsfiskerne gav udtryk for bekymringer i forhold til en reduktion af fiskebestanden i området. Det er naturligvis noget, der vil blive undersøgt i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen. Omvendt blev der på møderne også fremført, at erfaringer fra bl.a. Øresundsbroen viser, at opførelsen af store søjler i et farvande over tid kan betyde øget forekomster af fisk, da muslingebanker på søjlerne giver både flere fisk og flere forskellige fiskearter.

Spørgsmål	Svar
Bliver området lukket af for sejllads, hvis møllerne bliver 250 meter høje?	<p>Det ved man ikke endnu.</p> <p>Det vil naturligvis blive undersøgt i forbindelse med miljøkonsekvensundersøgelsen, om en bestemt højde på møllerne eller et bestemt antal ville kunne betyde et forbud mod sejllads i området.</p> <p>En beslutning om et evt. forbud vil blive taget af Søfartsstyrelsen og Energistyrelsen.</p>
Bliver det muligt fortsat at fiske i området, hvis møllerne bliver sat op?	<p>Det ved man heller ikke endnu. I miljøkonsekvensvurderingen vil det blive kortlagt, hvilke typer af fiskeri der i dag er i området. Kortlægningen vil ske i tæt samarbejde med fiskerierorganisationerne og de lokale erhvervsfiskere.</p>
Er der erfaringer med, hvad andre kystnære havmøller har betydet for forekomsten af fisk?	<p>Ja, men erfaringerne er meget forskellige fra sted til sted. Nogle steder har man set en øget forekomst af fisk og et større artsvariation. Andre steder har møllerne betydet, at forekomsten af arter er reduceret eller at den samlede mængde af fisk er mindsket.</p> <p>I miljøkonsekvensvurderingen vil man se på, hvilke arter der findes i området i dag og herefter kortlægge, hvilke konsekvenser opførelsen af møllerne må forventes at have for hver enkelt art.</p>
Bliver Søfartsstyrelsen spurgt i processen?	<p>Ja. Energistyrelsen har allerede hørt relevante myndigheder og samler evt. indsigelser i deres vurdering. Søfartsstyrelsen udarbejdede allerede i 2011 en vurdering, og på et møde i 2017 fastslog de, at forholdene ikke har ændret sig væsentligt.</p>

	<p>I forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen vil Søfartsstyrelsen deltage i en workshop om sejlads og sikkerhed.</p> <p>Sejlrenderne er allerede i dag ført udenom Lillegrund og dermed også om det område, der er udpeget til en evt. opførelsen af møllerne.</p>
<p>Der er mange lystsejlere i Lillebælt, og de bruger ikke nødvendigvis sejlrenderne – hvad vil møllerne betyde for dem?</p>	<p>I forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensvurderingen vil det også blive beregnet, hvordan møller i forskellige højder og antal vil påvirke muligheden for lystsejlere at bevæge sig omkring i området.</p>

7. Dyreliv

Der blev på møderne også udtrykt bekymringer for, at området's dyreliv vil blive negativt påvirket af havmøllerne. Det blev dog også fremført, hvordan man andre steder har oplevet, at opførelsen af store anlæg til havs – f.eks. broer – har gavnet dyrelivet.

Spørgsmål	Svar
<p>Er der fuglearter, der er særligt sensitive for møller?</p>	<p>I arbejdet med miljøkonsekvensvurderingen vil man se på, hvilke fugle der trækker gennem Lillebælt eller raster i området, og man vil vurdere deres følsomhed over for møllerne.</p> <p>På den måde vil det blive klarlagt, om opførelsen af møllerne vil have konsekvenser for området's fugleliv.</p>
<p>Når man nu ved, at parken er dårlig for dyr, fisk, natur - hvordan kan man så tro, at man kan få en godkendelse til at opføre en havmøllepark?</p>	<p>Det er nødvendigt at understrege, at man på nuværende tidspunkt ikke ved, om en kommende havmøllepark i det sydlige Lillebælt vil kunne påvirke området's dyreliv negativt. Hvis det viser sig at være tilfældet, har man mulighed for at gøre brug af en lang række forskellige afværgeforanstaltninger.</p> <p>Alt dette vil der blive redegjort for i miljøkonsekvensvurderingen. Miljøkonsekvensvurderingen vil tage højde for påvirkninger på både kort og lang sigt – dvs. både de påvirkninger, der kan være i forbindelse med opførelsen af havmølleparken, og de påvirkninger møllerne kan have på længere sigt.</p>

Hvad med rovfugle?	I forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen vil det også blive undersøgt, om havmøllerne vil kunne påvirke rovfugle.
---------------------------	---

8. Placering

I 2012 screenede Havmølleudvalget i alt 15 placeringer i de danske farvande. Havmølleudvalget blev nedsat med det formål at finde egnede placeringer til havmølleparker og bestod af Energistyrelsen, Søfartsstyrelsen, Naturstyrelsen, DTU og Energinet.dk.

Efter screeningen reserverede den danske stat 6 områder til statsudbudte kystnære havmølleparker. I forhold til de resterende 9 områder blev der åbnet for såkaldte åben-dør ansøgninger.

Under åben-dør ordningen kan interesserede parter søge at reservere et bestemt område og herefter ansøge om tilladelse til forundersøgelser og miljøkonsekvensvurderinger med henblik på at få lov til at opføre havmølleparker. Lillegrund i det sydlige Lillebælt var et af de 9 områder.

Spørgsmål	Svar
Bliver markedsværdien og herlighedsværdien af de ejendomme, der får udsigt til havmølleparken, ikke påvirket?	Der er lavet undersøgelser, om vindmøller påvirker prisen på sommerhuse. De vil blive inddraget i miljøkonsekvensvurderingen. Energinet fungerer som sekretariat for Taksationsmyndigheden, der træffer beslutninger om kompensation for værditab i ejendomme ved opsætning af vindmøller. Disse myndigheder konsulteres i miljøkonsekvensvurderingen.
Kunne man ikke sætte møllerne op i Nordsøen i stedet? Hvad er der at vinde ved at sætte dem op her?	Det er relativt dyrt at sætte havmøller op langt fra land og på dybt vand som i Nordsøen. Derfor vil man gerne i stedet opsætte kystnære havmøller, og der god vind i Lillebælt og ikke så dybt vand. Der er allerede et par projektområder i Nordsøen, hvor staten opfører møller. Man overvejer desuden en 'energi-ø' ved Doggerbanke, men det ligger meget langt ude i fremtiden.
Er det rigtigt, at der faktisk er givet tilladelse til at undersøge opførelse af møller 1,8 -2 km fra kysten	Ja, det er korrekt - men det bliver ikke aktuelt. Projektet undersøger kun møller med en placering 4 km fra kysten.

Hvis møllerne skaber en 'vandprop', kan det så påvirke en beslutning om at opføre en bro mellem Fyn og Als?	<p>Det vil også blive undersøgt. Området ved Lillegrund er valgt bl.a. fordi her kun er en minimal risiko for 'vandpropper', fordi de store vandmængder strømmer i de to sejlrender på hver side af Lillegrund.</p> <p>COWI vil vurdere påvirkning af strømforhold som et led i miljøkonsekvensvurderingen.</p>
Er der en 'Plan B' i forhold til placeringen?	<p>Nej, hvis havmøllerne ikke kan blive opført inden for det område, der bliver undersøgt nu, bliver projektet ikke til noget.</p> <p>Det oprindelige projektområde er blevet indskrænket fra 200 km² til 30 km² – bl.a. pga. mulige problemer med trafikken til og fra Skrydstrup Lufthavn samt råstofindvinding i det nordlige område. Samtidig er det sydlige område blevet indskrænket, så det er placeret mindst 4 km fra land.</p>
Vil projektet få betydning for opførelsen af et ferieresort ved Universe?	<p>Nej. Universe ser det som en fordel og bonus for både parken og resort, at der bliver opstillet havmøller.</p>

9. Transformerstation

Ved borgermødet i Nordborg udtrykte mange beboere på Nordals bekymring for placeringen af transformerstationen. Transformerstationen er nødvendig, fordi strømmen fra havmølleparken skal transporteres via et søkabel til Nordals. Derfor er det nødvendigt at etablere en transformerstation, der kan omdanne spændingen fra 33 kV til 150 kV.

Man havde inden borgermødet i Nordborg udset sig en konkret placering. Men på borgermødet gjorde lokale borgere parterne opmærksomme på en alternativ placering af transformerstationen, der ikke er i umiddelbar konflikt med kommunalplanens udvidelse af sommerhusområdet. Denne placering vil nu blive undersøgt nærmere.

Transformerstationen vil optage et areal på ca. 5.000 m² og have en højde på op til 5 meter med enkeltelementer, der er højere, som f.eks. lynafledere.

Fra transformerstationen transporteres strømmen videre til eksisterende 150 kV net via et jordkabel, som graves ned i god afstand af veje, huse og naturområder og i dialog med de berørte lodsejere.

Spørgsmål	Svar
Det er godt, at man har opgivet planerne om vindmøller på land – men hvad med transformerstationen?	<p>Transformerstationen kommer til at fylde ca. 5.000 m² - svarende til et område på størrelse med en fodboldbane. Erfaringer fra transformerstationer i samme størrelse viser, at det er muligt at kamuflerer dem og få dem til at passe ind i landskabet. Det vil også have høj prioritet i dette projekt.</p> <p>Da den endelige placering ikke er fastlagt, er det på nuværende tidspunkt ikke muligt at komme med et konkret bud på, hvordan transformerstationen vil se ud – men der vil hurtigst muligt blive udarbejdet en visualisering.</p>
Hvad med turisterne? Placeringen af transformerstationen er uhensigtsmæssig!	<p><i>Efter borgermødet i Nordborg er parterne blevet opmærksomme på en planlagt udvidelse af sommerhusområdet, og man vil derfor se på alternative placeringer.</i></p> <p><i>Det er naturligvis meningen, at transformerstationen, så den ikke generer naboer, kommende planlagte sommerhusområder eller natur.</i></p>

10. Kystnære havmøller – hvorfor?

Elektrificering af energisystemet baseret på vindenergi, er en af de klare udviklingsretninger for fremtidens energisystem. I 2050 forventes 70 % af det danske energisystem at have "el" som energibærer. Det er overvejende vindenergi som skal levere fremtidens strøm og derfor skal der opstilles flere vindmøller på land og til havs.

Kystnære havvindmøller er - som navnet siger - vindmøller, der bliver opført tæt på kysten. Dermed er der mange penge at spare i forhold til de dyre anlægsudgifter, der skal til for at opføre dem langt fra kysten.

Spørgsmål	Svar
Hvorfor kan vindmøller på land ikke dække behovet?	<p>Sønderborg har et beregnet behov på mindst 120MW el for at kunne nå målet om at blive CO2 neutrale i 2029. Det kan 8-10 møller ikke klare, de største møller på markedet er pt. 8MW, og det er havmøller.</p> <p>For at kunne samarbejde med andre kommuner, der også kunne have gavn af vedvarende energi, har man valgt at ansøge om at bygge vindmøller med en samlet kapacitet på op til 160MW.</p>

Tænker Sønderborg kun på vindenergi?	<p>Nej, der er også planer om biogasanlæg og solceller.</p> <p>Solenergi kan dog ikke erstatte vindmøller af flere årsager; de fylder meget og giver næsten ingen strøm om vinteren. Kombinationen af flere energikilder øger forsyningssikkerheden.</p>
Der er i dag et overskud af strøm - hvad vil man gøre med den overskydende strøm?	<p>Det er rigtigt, at overskudsstrøm er et problem her og nu – men forbruget af strøm udvikler sig. Danmark bliver elektrificeret. Derfor får danskerne brug for mere og mere strøm – til opladning af biler, varme osv. På det måde vil problemet med overskudsstrøm løse sig på sigt.</p> <p>Energinet.dk har foretaget beregninger, og som situationen er nu, kan man ikke omsætte strømmen til forbrug. Men havmølleparken vil være længe undervejs – og både behovet for strøm og batterierne udvikler sig med rivende hast.</p>